

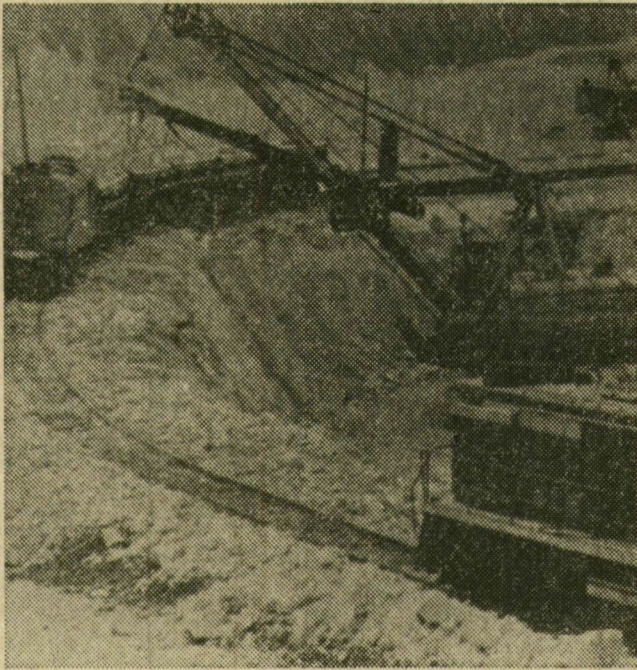
DÉLMAGYARORSZÁG

AZ MSZMP SZEGED VÁROSI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

A kurszki mágneses anomália

Épül a Sztarij Oszkol-i óriás

Az Oroszország európai részének központjában fekvő kisváros, Sztarij Oszkol majd négy évszázadon át élte csendes vidéki életét. A közelmúltban, a hetvenes években minden megváltozott itt, Sztarij Oszkol rohamos fejlődésnek indult. A fő vonzerőt a hétszáz hektárnyi területű építkezés jelenti, ahol egy kohászati kombinát létesül. Nem is egyszerűen kombinát — a tervek szerint a XXI. században a szovjet ipar élen járó üzeme lesz. Ez a világon a legnagyobb szabású kísérlet a közvetlen eljárású (nagyolvasztót nem használó) kohászat ipari bevezetésére. Evi négymillió tonna jó minőségű acél, és mindez a környezet szennyeződése nélkül.

Külszíni ércfejtés Sztarij Oszkolnál

De miért is született a döntés, hogy éppen itt épüljön ez a több milliárd dolláros létesítmény?

A válasz első pillantásra egyszerűnek tűnik: az irányító. Ez a vidék a híres kurszki mágneses sarkon (KMA) tartozik. És bármelyik szovjet kisiskolás is tudja, hogy itt, a „harmadik mágneses sarkon” az irányító mutatója rendellenes módon elkezd forogni a tengelye körül. Ennek az oka sem titok: még a XVIII. század végén P. Lohodocov orosz csillagász állította fel azt a hipotézist, hogy az irányítóra vasérclepek hatnak.

Ma már ismeretes, hogy a kurszki mágneses anomália körzetében összpontosul a Szovjetunió vasércletereinek több mint egyharmada. Vannak itt telepek, ahol az érc vastartalma eléri a hatvan százalékot, de vannak gyengébbek is — a teljes készlet meghaladja a kétbilión tonná.

A KMA komplexum fejlesztésének jelenlegi vázlata a következő: A gazdagabb lelőhelyeken bányák épül-

nek, mellettük pedig külszíni fejtéssel művelik ki a jobban elérhető, bár gyengébb minőségű ércet. Ennek során a fekete földet lefejtik és tárolják a rosszabb minőségű mezőgazdasági földterületek későbbi rekultivációjához. A külszíni bányák mellett ércdúsított fognak működni, amelyek magas vastartalmú nyersanyagot állítanak elő. És végül a hulladék nélküli kohászat. Már maga ez a felsorolás is jól mutatja, hogy egy ilyen terv megköveteli a különböző ágazatok fejlesztésének koordinálását.

Az energiaigény kielégítésére atomerőművek hívatottak, amelyek építését osztályozták. Ma a komplexumot a Voronyezi Atomerőmű táplálja és épül egy távvezeték a Kurszki Atomerőműtől. Szükség van vízre is. A

komplexum fejlődésével az igény többszörösére nő, a helyi források viszont korlátozottak. Ezért tervezik csatorna építését a Dontól és a Volga mellékfolyójától, az Okától.

Az új iparágakhoz, elsősorban a kohászathoz több millió köbméter gázra van szükség. Ezért egy kiegészítő gázvezeték épül az orenburgi gázmezőktől (az Orenburg — Központi fővezetéknek egy leágazása).

Gyorsan fejlődik a vasérc kitermelése. 1980-ban a KMA bányászai 68,5 millió tonna ércet termeltek ki, 1985-re az évi termelés meg közel 30 millió tonnával nő. Ekkor a KMA annyi vasércet ad majd, amennyi 1940-ben a Szovjetunió teljes termelése volt.

A komplex fejlesztésnek és a kis távolságoknak köszönhetően egy tonna vasérc költségei itt öven százalékkal alacsonyabbak például a kelet-szibériai vállalatok mutatóinál, harminccal a kazahsztániaknál, hússzal az uráliaknál és tizenöt százalékkal az ukrainaknál. Ezért úgy tervezik, hogy a század végére a KMA a Szovjetunió egész európai részének alapvető vasércbázisává válik, sőt exportra is termel majd ércet.

A Sztarij Oszkol-i elektrokohászati kombinátot kívül még egy kohászati gyáróriás építését tervezik, ahol évi tízmillió tonna öntött bugát állítanak majd elő. Ennek gazdasági kihatása érezhető lesz az egész szovjet iparban, mivel a legnagyobb fogyasztók a KMA közelében találhatók.

Leonyid Korenyev
APN—KS

Bányászszanatórium

— Új épületszárnyának elkészültével befejeződött a sikondai szanatórium felújítása. A bányászok gyógyítására specializált intézmény eddig lényegében csak a komlói és a pécsi szén-, illetve érványászokat fogadta, a jövőben viszont a Veszprémi Szénbányák dolgozóit is igénybe vehetik. A szanatórium hatásköre ezzel egész Dunántúltra kiterjedt. A rekonstrukció során új vizsgálati és terápiás helvéseket is kialakítottak, így

Emlékszem, mert sajnos, korom már megengedi emlékezni, hogy szinte mindent, amit manapság mondogatunk, mondogattunk régebben is. Harminc éve nagyjából ugyanúgy írtak a lapok (és húsz és tíz éve is) energia- és anyagtakarékosságról, műszaki fejlesztésről, exportterületekről, munka- és üzemszervezésről stb., mint manapság. És emlékszem, voltak időnként kampányok, egy-egy elem megoldásának érdekében, hogy aztán mégse igen oldjunk meg semmit, hogy nagyjából minden menjen tovább a maga megszokott útján.

Piac és vállalat

Végül is nem is igen lehet csodálkozni azon, hogy igazán képtelenek voltunk a gyakorlatba átültetni mindazt, amit sok évvel ezelőtt is sejtettünk vagy tudtunk az elméletben. Nem tudtuk érvényesíteni a gyakorlatban, mert hiányoztak a közvetlen érdekek, mert vállalatunk többnyire olyan védett közegben dolgoztak, amelyben fölösleges lett volna vállalatunk az újjal járó kockázatot. Annál is inkább, mert ha vállalkaj, azzal sem igen lett volna több fizetése, becsülete senkinek.

Az utóbbi években azonban változott a helyzet. Nyitott gazdaságunkban egyre inkább érvényesíti követelményrendszerét a világgpiac, s e követelményekkel nagy, rugalmatlan és rosszul szervezett mammutvállalataink egyre kevésbé tudtak lépést tartani. Megkezdődött tehát a trösztök, a nagyvállalatok fölszámolását, részekre bontását, hogy rugalmasabb egységeket hozhassunk létre. És — legálabbis egyes területeken — itthon is egyre keményebben kezdtek érvényesülni a piaci hatások. Csökkent a kereslet, fölöslegessé váltak kapacitások, s itthon is megjelent az, ami korábban szinte ismeretlen volt: versenyezni kellett a vevőért, a megrendelőért.

Elsőként alighanem a közlekedésben, az áruszállításban dolgozó vállalatok érezték meg a változás szelét. Hiszen a gazdasági fejlődés lelassulása mindenekelelt a szállítási igényeket csökkentette radikálisan. Így hát amíg korábban a megrendelők álltak sorban például a Volánnál, elkövetkezett az az idő, amikor a Volánnak kellett az üzlet után mennie. És valóban versenyeznie kellett a megélhetésért, hiszen a megvén a tehergépjárműveknek mindössze 16 százaléka

van a vállalat tulajdonában, Konkurrálniuk kell hát a 84 százalékkal, úgy, hogy közben fölös kapacitások alakultak ki.

A brontuszaoruzszindróma

Alighanem csak félig vicces a példabeszéd, amely szerint ha a több tucat méter hosszú óriásgyík farkából leharapott egy jókora darabot a kardfogú tigris, a gyík ezt legföljebb percek múltán vette észre, amikor tigrisünk már elégedetten nyalogatta a száját néhány száz méterrel odébb. Nos, amikor úgy hat-hét évvel ezelőtt a Volán szembe találta magát az új helyzettel, amelyben meg kellett küzdenie a piacért, lényegében a brontuszaoruzszindrómával küszködött, több mint ötezres nagyvállalatként. Olyan volt ugyanis a szervezeti fölépítése, mint amilyen általában a magyar nagyvállalatoknak. Hierarchikus, kilenc főosztály és 24 osztály irányította a vállalat munkáját. Szinte minden a központban dölt el. Hosszú volt tehát a reakcióidő, s nem is bizonyos, hogy egy-egy, az élet által feltett kérdésre ha késve is, de jó válasz született. Mert a döntések sem ott születtek, ahol azokhoz a legtöbb információ állt a rendelkezésre. Fontos és összetartozó funkciók voltak elválasztva egymástól. A forgalom például nem szólhatott bele a fejlesztésbe, vagy abba, hogy milyen járművet javítsanak meg elsőként, mert éppen arra lenne a legnagyobb szükség.

Az új helyzetben pedig mindenképpen lépni kellett. S erre végül is az kínálkozott értelmes lehetőségnek, hogy decentralizálják a vállalat irányítását, szerves egységbe rendezzék az addig inkább történeti véletlenekkel egymáshoz rendelt funkciókat, s úgy adjanak lehetőséget szerint teljes önállóságot a vállalat egyes egységeinek, hogy azok munkájukban folyamatosan érezzék a gazdasági szabályzó által támasztott követelményeket.

Jócskán meghaladná egy újságírói lehetséges terjedelmét, ha akár csak töredékét is le akarnám írni a dr. Kardos János vállalatigazgató által részletezett változásoknak. A lényeg? A belső érdekeltiségi és elszámoltatási rendszert hat éves munkával sikerült folyamatosan átalakítani. Úgy, hogy például ma kilenc önálló, elkülönült szervezeti egysége dolgozik a vállalatnak, amelyek a gazdasági szabályzó rendszer szerint végzik munkájukat. Ezek az egységek 1983-tól immár önállóan tervezik is munkájukat, fejlesztéseiket, koncepcióikat, s nem bázishoz, nem valamiféle vállalati tervhez viszonyítanak, hanem egyetlen mércéjük a jövedelmezőség. (Régebben csak a bevételi terv teljesítése volt fontos.) Az elért jövedelmezőségtől függ az egységéknél a bérszínvonal, a prémium és a nyereség alakulása is, és lényegében szerint részesednek a fejlesztési lehetőségekből. Hamarosan önálló mérleget is készítenek az egyes egységek.

Természetesen a vállalati irányító apparátust is az új

föltételrendszerhez kellett igazítani, mert a központi apparátus munkájának egy része fokozatosan fölöslegessé vált. Immár nincs szükség folyamatosan operatív beavatkozásokra a „központ” részéről, amely immár azt teheti, ami a dolga. Vagyis csak az állammal való elszámolás és kapcsolattartás, valamint az üzemegekkel vállalatok célokra megfelelő befolyásolása, közvetett irányítása és ellenőrzése, koncepciók kialakítása a feladata. Így hát a régi 9 főosztály és 24 osztály helyett most 14 önálló osztály látja el ezeket a feladatokat, három fő funkció (a piac-kereskedelem, a fejlesztés és a belső információ) szerint koncentrálódva. Így aztán megfordulhatt a létszámarány a központ és az üzemegek között.

Rugalmaság és érdekeltiség

Hogy az új szervezés biztosította nagyobb rugalmasság mit hozott a konyhára? Például 1983-ban 1977-hez viszonyítva, a lanyhuló gazdasági teljesítmények ellenére mintegy tíz százalékkal több árutonna-kilométert, majdnem 30 százalékkal több utaskilométert teljesített a vállalat, úgy, hogy létszáma nagyjából 9 százalékkal csökkent.

Vajon, hogy fogadták mindezt az emberek? Hiszen senki nem veszi szívesen, hogy körülötte megbolydul a világ megszokott rendje. Így volt ez sokszor a Volánnál is. De arra törekedtek, hogy anyagiilag és erkölcsileg mindenki megtalálja a számítását. Ma az üzemegek vezetői majdnem annyit keresnek, mint a vállalat első számú vezetői. A magas mércéhez tehát magas jövedelmek is tartoznak, amit az eredménytől függően 50 százalékgig terjedő prémiummal egészíthetnek meg ki. Vagy a közvetlen termelésirányítók, akiknek a bérét 1978 óta több mint kétszeresére emelték. (Ma a Volánnál egy művezető garantáltan többet keres, mint szakmunkás korában.) És az eredmény? Azelőtt a termelésirányítónak tekintélyük sem igen volt, s mintegy felük hagyta ott munkahelyét évente. Ma pedig stabil az állomány. Jóval nagyobb a munkafegyelem is, amióta tudják az emberek, miért dolgoznak. Hiszen például volt üzemegek, ahol egy fillér nyereséget sem kaptak, volt, ahol két és fél hetet.

— Az emberek megszokták a statikus szervezeteket, bizalmatlanok a változásokkal szemben — mondta végül dr. Kardos János. — De érdekelt lehet és kell is tenni őket a változtatásokban, az újban. És nélkülözhetetlen a pártszervezet, a szakszervezet és a KISZ segítsége is, a feszültségek megelőzésében, feloldásában...

És a tanulság? Úgy látszik, egy nagyvállalat is lehet rugalmas, ha rugalmassá szervezi önmagát. (Dr. Kardos János: Mi végül is csak fölkészültünk az 1985-től várható keményebb szabályzó változásokra...)

Száray István

Kádár János fogadta Juan Antonio Samaranchot

Kádár János, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának első titkára hétfőn, az MSZMP KB székházában fogadta Juan Antonio Samaranchot, a Nemzetközi Olimpiai Bizottság elnökét, aki a Magyar Olimpiai Bizottság meghívására látogatott hazánkba.

A szívélyes légkörű találkozáson véleményt cseréltek az olimpiai eszme szerepéről a népek közötti kapcsolatok fejlesztésében, a megértés és a barátság erősítésében.

A találkozón jelen volt Buda István államtitkár, a Magyar Olimpiai Bizottság elnöke. (A NOB elnökének további programjáról a 6. oldalon számolunk be.)